

KRIJN THIJS

[Redactie]

DUITSLAND

1918–1991

*Twintig vensters op een
bewogen eeuw*

BOOM AMSTERDAM

© 2021 DIA en Boom uitgevers Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Afbeelding voorzijde omslag

Volkswagen Kever (Volkswagen AG)

Afbeelding achterzijde omslag

Berlijn, februari 1990 (Landesarchiv Berlin)

Boekverzorging

René van der Vooren, Amsterdam

ISBN 978 90 2443 715 3 | NUR 680

www.boomgeschiedenis.nl

www.boomuitgeversamsterdam.nl

Inhoud

Woord vooraf
KRIJN THIJS 9

- I Proloog — Lange lijnen door een korte eeuw
Over jaartallen, regelmaat & herbaling in de Duitse geschiedenis
TON NIJHUIS 13

WEIMARREPUBLIEK & DERDE RIJK
1918–1945

- 2 De andere kant van Weimar
Over democratisch Pruisen en republikeinse veteranen
PATRICK DASSEN 25
- 3 Schrikbeeld of voorbeeld?
De tegenstrijdige lessen van de Weimarrepubliek
FRITS BOTERMAN 34
- 4 Van ‘blind spot’ tot zwarte pagina
*De Herero-Nama-genocide en de herontdekking van het
Duitse koloniale verleden*
TOM MENGER 44
- 5 Waarom deden zoveel Duitsers mee met het nationaalsocialisme?
Ideologische overtuigingen en individuele belangen in het Derde Rijk
MORITZ FÖLLMER 54
- 6 Land van nederlaag en verlies
De Zusammenbruch van 1945 in Duitslands collectieve geheugen
KRIJN THIJS 64

Inhoud

KOUDE OORLOG & DUITSE DELING 1945–1961

- 7 De lange weg naar de Duitse deling
Over het internationale schaakspel van 1945–1949
RUUD VAN DIJK 79
- 8 Een nooddak als nationale staat
De oprichting van de Bondsrepubliek
TON NIJHUIS 90
- 9 Crisismanagement achter de Muur
De vroege jaren van de DDR (1949–1971)
WILLEM MELCHING 100
- 10 Oorverdovend zwijgen
Over de moeizame aanzetten tot verwerking van het naziverleden in het naoorlogse Duitsland
MARKUS WEGEWITZ 111
- 11 Vanuit Wolfsburg de wereld in
De Volkswagen Kever als wereldwijd icoon
BERNHARD RIEGER 123

HET GEDEELDE DUITSLAND 1961–1989

- 12 Van een Duits Europa naar een Europees Duitsland
De Bondsrepubliek en de Europese integratie (1952–1992)
HANCO JÜRGENS 135
- 13 Van tegencultuur naar terrorisme, en weer terug
De West-Duitse protestgeneratie en de RAF (1965–1978)
JACCO PEKELDER 145

Inhoud

- 14 Over grenzen
Ostpolitik, ontspanning en onderhandelen met de vijand (1963–1989)
CHRISTIE MIEDEMA 155
- 15 In de schaduw van de Muur
De halve waarheden van Oost- en West-Berlijn
KRIJN THIJS 167
- 16 Hoe worden wij democraten?
De omgang met het naziverleden in het Duitse geschiedenisonderwijs
MARC VAN BERKEL 177
- DDR-REVOLUTIE ↻ DUITSE EENWORDING
1989–1991
- 17 De herfstrevolutie van 1989
Hoe de DDR van het toneel verdween
KRIJN THIJS 191
- 18 Van val van de Muur tot Duitse eenheid
De miraculeuze omwenteling in 328 dagen
HANCO JÜRGENS 203
- 19 ‘Unrechtsstaat’ ↻ ‘Ostalgie’
De verwerking van het DDR-verleden in het verenigde Duitsland
AMIEKE BOUMA 213
- 20 Epiloog — Lastige balans
Een politieke cultuurgeschiedenis van Duitsland sinds de jaren tachtig
CHRISTINA MORINA 225

Inhoud

Verantwoording	236
Verantwoording illustraties	236
Over de auteurs	237
Register van personen	238